

Ο ρόλος της τηλεόρασης στη νοητική και συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού

Τα παιδιά μεγαλώνουν σήμερα σε ένα περιβάλλον, που για πρώτη φορά στην ανθρώπινη εμπειρία περιλαμβάνει ένα καινούργιο, καθημερινό, οπτικό ερέθισμα.

Μια τελευταία έρευνα έχει δείξει, ότι παιδιά 3-4 χρόνων βλέπουν κατά μέσο όρο 23 ώρες την εβδομάδα τηλεόραση(σε μια κλίμακα από 2 ώρες - 72!)

Εκτός από παιδικές εκπομπές βλέπουν ειδήσεις, σήριαλ και οτιδήποτε άλλο παίζει η τηλεόραση πριν πάνε για ύπνο, χωρίς να αντιλαμβάνονται την υπόθεση, έννοιες λέξεων ή ακόμα χωρίς να ξεχωρίζουν τις διαφημίσεις από το υπόλοιπο πρόγραμμα.

Τα σημερινά παιδιά που κάθονται μπροστά στην οθόνη παίζουν, διαβάζουν, γράφουν, ζωγραφίζουν και εξερευνούν το περιβάλλον τους λιγότερο από ότι σε προηγούμενες γενιές.

Αρκετά έχουν γραφτεί για την εξάρτηση που δημιουργεί το "χαζοκούτι". Πολλοί σε μεγάλο βαθμό αποδίδουν στην τηλεόραση την ευθύνη για αρκετά από τα κακά της κοινωνίας μας όπως η παιδική εγκληματικότητα, ή βία μέσα και έξω από το σχολείο, οι χαμηλές επιδόσεις των μαθητών, η χρήση των ναρκωτικών και αλκοόλ. Για άλλους είναι μία καλή συντροφιά, ιδίως για άτομα τρίτης ηλικίας και παιδιά, πηγή ενημέρωσης, διασκέδασης και πολιτισμού. Γεγονός είναι ότι πρόκειται για ένα πολύ ισχυρό μέσο που δύσκολα μπορεί να αγνοηθεί.

Μερικά από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του μοναδικού αυτού μέσου είναι:

1. Είναι σχεδόν αδύνατο να την αγνοήσει κάποιος όταν είναι στο ίδιο δωμάτιο ακόμη και με κλειστό ήχο.
Ο ανθρώπινος εγκέφαλος, που αναπτύχθηκε για να αντιδρά στις κινήσεις του περιβάλλοντος, προσαρμόζεται αυτόματα στο συνεχές αυτό ερέθισμα.
2. Ο βομβαρδισμός εικόνων, με την ταχύτητα που εμφανίζονται, έχει μία διεγερτική ιδιότητα και μπορεί να προκαλέσει υπερκινητικότητα και να διευκολύνει εκδηλώσεις επιθετικής συμπεριφοράς.
3. Το παιδί αφομοιώνει τις καινούργιες πληροφορίες με την άρθρωση λέξεων ή ήχων, παίζοντας ή με την μίμηση κάποιας συμπεριφοράς, που παρουσιάζεται στην οθόνη.
Η συρρώρευση υλικού με την ταχύτητα που γίνεται, δεν παρέχει τον αναγκαίο χρόνο για να ενεργοποιηθεί αυτός ο μηχανισμός.
4. Η πολυπλοκότητα του λεξιλογίου και η ταχύτητα προβολής της εικόνας δημιουργούν καινούργια ερεθίσματα στα παιδιά. Το κατά πόσο προσαρμόζονται και ωφελούνται από τα νέα αυτά δεδομένα είναι αντικείμενο έρευνας.

5. Η εξάρτηση από το μέσο ενισχύει κάποιο βαθμό νοητικής παθητικότητας, που οδηγεί το παιδί σε κατεύθυνση τύπου «δείξε μου ή διασκέδασε με». Η έμφαση στον οπτικό προσανατολισμό μπορεί να προκαλέσει προβλήματα στα παιδιά, όταν θα πρέπει αργότερα να επεξεργαστούν ακουστικά ερεθίσματα π.χ. να παρακολουθήσουν την διδασκαλία στο σχολείο ή να διαβάσουν, όπου απαιτείται μια σειρά άλλων διεργασιών και κωδικοποίησης.
6. Στο συναισθηματικό επίπεδο δίνεται μεγάλη έμφαση στη δράση και στην βία. Από την άλλη μεριά φαίνεται ότι το παιδικό πρόγραμμα έχει αποτύχει να προβάλλει πρότυπα συνεργασίας και αλτρουισμού. Η τηλεόραση επίσης έχει κατηγορηθεί για υπερβολικό υλισμό και κοινωνικοποίηση μέσα από τα πρότυπα της εμπορικής διαφήμισης. Σκοπός δεν είναι να επιτεθούμε στην τηλεόραση, αλλά να την χρησιμοποιήσουμε αποτελεσματικά για την καλύτερη νοητική και συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών μας. Έχει περάσει ο καιρός που ζούσαμε με τους παππούδες και οι θείοι δεν είναι πια το σπίτι για να διηγηθούν στα παιδιά μας παραμύθια. Η τηλεόραση έχει γίνει η πιο περιζήτητη μπέϊμπι σίτερ για τους εργαζόμενους γονείς. Είναι όμως απαραίτητο οι γονείς να γνωρίζουν τι βλέπουν τα παιδιά τους και κάτω από ποιες συνθήκες. Θα ήταν πολύ καλύτερα αν έλεγαν και κάποιο παραμύθι ή τουλάχιστον να παρακολουθούσαν κάποιο προεπιλεγμένο πρόγραμμα με τα παιδιά τους, όχι απλά να κάθονται δίπλα τους παθητικά, αλλά να έχουν ένα ενεργό ρόλο συζήτησης, εξήγησης ή ακόμα και διδασκαλίας. Πιστεύουμε, ότι η φαντασία του παιδιού καλλιεργείται καλύτερα μέσα από μια καλή σχέση με τον γονιό του, παρά από την παθητική του έκθεση στην ηλεκτρονική οθόνη.